

18.11. 1943.

POSTARINA PLACENA U GOTOVU

CIENA 10 KUNA. BROJ 7

USTAŠA

VIESTNIK HRVATSKOG USTASKOG OSLOBODILACKOG POKRETA

SADRŽAJ:

SAVEZ BEZ UCJENE

STARE I NOVE VEZE

USTASKA POSAVINA

NEZNANI GROB MLADOG KAMERADA

TRIPUT HRVATSKA

PRVA I GLAVNA DUZNOST

HRVATSKA SVIEST SADASNJICE

MOJE SELO JE OSLOBODJENO

IZDRZATI

STRIC MISKO PRIPOVIDA . . .

SAVEZ BEZ UCJENE

at.: Njemačka danas proživljuje najteže časove od početka rata. Saveznici i dosaveznici, koji su — promatrajući pobjedničke zastave Reicha na svim bojištima — priskočili na njemačku stranu, odpali su kao mekušci pod prvim neprijateljskim bombama. Zakazale su u teškim časovima diplomacije velikih izkustava i prošlosti, a divizije njemačke oružane snage osudjivane su u nekoć savezničkim zemljama na mukotrpna povlačenja.

Hrvati u svemu tom kovitljanju ostaju isti, vjerni i borbeni. Ili što više, hrvatska vojska u sadanjem času još je potpunija i veća, nego u doba jugoizločnog zatišja.

Treba li se tome čuditi, i teško pronalaziti razlog ove postojanosti na strani napadane Njemačke?

Vodstvo Reicha nesebično je pred četiri godine priznalo i pomoglo uzpostavu tisućljetne hrvatske Države. Pri tome nije bilo krznanja, ili ucjene. Poglavnik je tada njemačkim vojnicima obećao vjernost za vjernost. — Mi ne gazimo svoje rieči. — To stoji i u Vatikanu zapisano, od Pape Agatona. Vojnici smo i znamo cieniu častne rieči. I Niemci to znaju.

Njemačka je upozorila svojim priznanjem svijet na hrvatska prava. Njemačka je na jugoistoku izvršila stoljetno poslanje. Svi ostali, koji dodju — došli su prekasno.

Evropa, koja se brani, treba hrvatskog vojnika, treba ga na ugaonom prostoru borbe protiv Iztoka. Mi smo spremni i složni izpuniti svoju dužnost prema Kontinentu. Zato, što su i nama poslije Golgote nepravda izpunjeni uvjeti suradnje.

Prosječni Evropljanin morao je u Napoleonovim uspomenama naći rečenicu o hrvatskim vojnicima. Ali to danas nije potrebno, jer ova ustrajnost i junačtvo, kojim se diči ustaško pokoljenje Nezavisne Države Hrvatske nadmašuje poviestne izjave velikih vojskovođa. Znamo zašto vodimo rat i svjestni smo svog položaja, a budući da je njemačkom vojničkom narodu isto tako ugrožen obstanak, kao i nama — kamerad, koji stoji u rovu zajedno s ustašom — neka se ne plaši izdaje. Hrvati će spasiti svoju mladu državu, ili će nestati s Balkana, ali zadanu prisegu ne će pogaziti.

Dok se najveće bitke svih vremena približuju svom vrhuncu, dok ratna sreća sledi svoj udes prevrtljiva kotača, dok su neki malodušnici i slabici sustali i stali na pol puta u borbi za Novu Evropu — Hrvatska dosljedno, nepokolebljivo stoji uz svog velikog saveznika iziživajući vjekovno pravilo prijateljstvo za prijateljstvo, vjernost za vjernost — do pobjede, do konačnog i sigurnog mira.

STARE I NOVE VEŽE

mn — Kobna zapletenost i nepreglednost osnovnih snaga pokretnica suvremenog društvenog života na suhoj trećini kugle zemaljske narasla je do tolikog obujma, da je stavila u pitanje i same temeljne pojmove iz rječnika međunarodnih odnosa. Površnost vladajućih državnih zasada u svijetu zapadnih »demokracija« ostvarila je brojne nelogične i upravo nevjerovatne političke činbenike, koji su sadašnje zbivanje zapleli u nerazrješiv gordijski čvor; već sam savez S. S. S. R., primjerice, predstavlja temeljitu nemogućnost za poimanje predratnog vremena. U pomanjkanju druge namisli za rješavanje gorućih pitanja preostala je samo još — po uzoru Aleksandra Velikoga — gruba sila, da se razsieče uzao naših dana.

Zapadne plutokracije stavile su na kocku i sam rat, ali je poviestni primjer macedonskog vojskovođe zakazao: umjesto izhoda postavljenih problema međunarodni je sukob iznio pred političare još zamršenija pitanja, koja su nakon mnogih natezanja bezizgledno ostavljena na odgonetavanje poratnim državniciima. U potvrdu ovih rieči služe najbolje utanačenja »saveznika«, da se na trojnom sastanku izbjegavaju politička pitanja, da bi se izbjeglo možebitne nesuglasice. Sve ovo opet opravdava nam, da savezništvo »velike trojice« stavljamo pod navodnike. Time je pojam saveznik sam po sebi izuzet od jasnog i smislenog izražavanja, u najužem smislu. Kao izlaz iz nastale zbrke treba dakle u određivanju međusobnih odnosa naroda naći kratku definiciju, koja ne trpi izvrtanja i ne ostavlja mogućnost zloupotrebe. Pribjegavamo stoga temeljnom pravilu Carl Schmittove teorije o pojmu politike svodeći političko razlikovanje na razlikovanje između prijatelja i neprijatelja. S takvim pogledima prilazimo razčlanjivanju odnosa između njemačkog Reicha i Nezavisne Države Hrvatske, koja je iz kora, uz Osovinu vezanih, država i državnica uskočila u jednu od glavnih uloga drugog sve-svjetskog rata, nakon što su pod uticajem unutarnje razrivenosti i sirenskih glasova izvana sišle s borbene pozornice caristička Italija, kraljevina Rumunjska, pa Bugarska i Finska. Treba iztaći — da nam se ne predbacuje preveličavanje vlastite važnosti! — da je hrvatski narod jedini od evropskih naroda, koji je uztrajao od početka suradnje s njemačkim saveznikom bez ikakvih pokušaja zavjera, pače, da je on jedini, u čije ime nikakva izbjeglička hrvatska vlada ne izkorišćuje odašiljače britanskog BBC!

Ustaška Hrvatska nije počinila ništa čudno ni neočekivano, kada je smjer svoje vanjske politike upravila tim pravcem. Razlozi, koji su je naveli na taj put daleko su od toga, da svoje dane broje sa 10. travnjem 1941. godine. Oni sežu u prošlost, koja je često sudbinski zblizavala dva susjedna naroda. Posebno je značajno razdoblje te suradnje u posljednjih nekoliko godina, kada je hrvatska oslobodilačka djelatnost dosegla vrhunac, pripremajući se za izpunjenje svoga cilja: za uzpostavljanje nezavisne države hrvatskom narodu. U tom je vremenskom odsjeku njemački narod dao dokaze svojih naklonosti pravednoj hrvatskoj stvari, pomažući riečju i djelom ustašku djelatnost. Da bi se taj doprinos našoj narodnoj borbi pravilno ocienio potrebno je osvietliti prilike, u kojima je nacionalsocijalistički Reich pružio ruku pomoćnicu.

Ubrzo po devetstoosamnaestoj postalo je očevidno, da su angloamerički »mirotvorci« nakani Njemačkoj izbiti i one najbiednije uslove života. Borba za tržišta, koja se u to vrijeme razmahala, nije vodila poznatom, židovskim trgovcima svojstvenom bezobzirnošću nikakvih računa o potrebama i pravima poraženih. U takvim okolnostima mogao se njemački narod osloniti na jedan jedini dokaz u razgovoru sa »demokracijama«: na oružje u rukama svojih građana. I on se dao na neumoran posao, da ga izkuje!

(Nastavak na 11 strani)

DNEVNI ŽIVOT

U godišnjacima onda još nisu crveno odtiskivali nadnevak 10. travnja. Razumije se, to je bilo prije Oslobođenja.

... U posljednje vrijeme letaci kruže razredima u stotinama. Čitava je škola preplavljena brošurama i zaplijenjenim izdanjima nacionalističkih novina. Tvorivo se dieli gotovo javno, i grupice se okupljaju po hodnicima, da glasno pretresu najnovije događaje.

Pružio sam letak jednome novome. Tako mi neprestano »izpipavamo« one, iz kojih bi još »moglo nešto biti«. Kada ga je pročitao, traži daljnja obavještenja, i postavlja pitanja.

»Sve je to liepo. Ali — ne sviđa mi se vaš stav prema Englezima. Moje su simpatije s njima. Trebalo bi se uz njih nekako povezati... a ne sa Njemačkom...«

»Da, to je ideja, ali...«; upuštamo se u razpravu pod najduljim odmorom. Izlazimo sa dokazima: Adolf Hitler je jedini, koji želi našu suradnju kao ravnopravnih, Reich jedini pruža svaku moguću pomoć. Zapadne države ne samo, da ne pomažu naša nastojanja, one su protivnici i same pomisli, da se Hrvatska odclepi od nesmiljenog srbskog polipa.

Poslije toga, jedan je kimnuo glavom, složio se i drugi, treći.

Već tada smo se spremali za buduće bratstvo u oružju iskrenošću, koju samo mi poznamo. A to je bilo još davno prije, nego su u godišnjake počeli odtiskivati crveno 10. travnja.

IZ POSTROJNIČTVA

IMENOVANJA I ODLUKE MINISTRA POSTROJNIKA

»Odlukom ministra postrojnika od 8. I. 1945. broj D. p. 360-1944. priznato je Bari Tenšek iz sela Vojnića, občina Maće, kotar Zlatar, udovi iza pokojnog Petra Tenšeka, životom postradalog zbirnog pobočnika ustaškog tabora Maće, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočimovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 8. I. 1945. broj D. p. 361-1944. priznaje se Magdi Bistrovic iz Benkovca, občina Mihovljani, kotar Zlatar, udovi iza pokojnog Ivana Bistrovica, životom postradalog zbirnog pobočnika ustaškog zbira Veternica, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika III. dočimovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

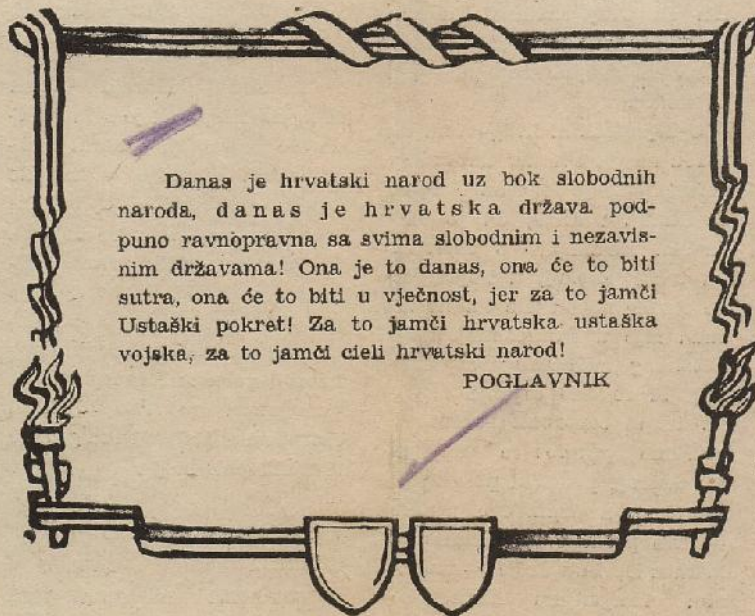
Broj 339-45.

Zagreb, 1. veljače 1945.

RAZRJEŠENJE

Temeljem § 47. odj. 4. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta

»Odlukom ministra postrojnika od 19. I. 1945. broj D. p. 166-1944. priznato je Matiji Šaboliću iz Virja, občina Virje, kotar Gjurjjevac, postradalom tabornom pobočniku ustaškog tabora Virje, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočimovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

od 11. kolovoza 1942., a na prijedlog Zapovjedništva Ustaša razrješujem ustašu ing. Matu Tomca dužnosti logornika Ustaškog logora u Glini.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Postrojnik:

Dr. Lovro Sušić

Broj 340-45.

Zagreb, 1. veljače 1945.

IMENOVANJE

Temeljem § 47. odj. 3. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta od 11. kolovoza 1942., a na prijedlog Zapovjedništva Ustaša imenujem ustašu Stjepana Dobrenića, sudskog kancelistu iz Gline, logornikom ustaškog logora Glina.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Postrojnik:

Dr. Lovro Sušić

Broj 5143-44.

Zagreb, 38. siječnja 1945.

IMENOVANJE

Temeljem § 56. odj. 2. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta od 11. kolovoza 1942., a na prijedlog stožernika, upućenog Zapovjedništvu Ustaša, imenujem ustašu Ivana Šmida, seljaka iz Markovca Pobočnikom za društveno-gospodarska pitanja Ustaškog stožera Bilogora, sa sjedištem u Bjelovaru.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Postrojnik:

Dr. Lovro Sušić

»Odlukom ministra postrojnika od 8. I. 1945. broj D. p. 362-1944. priznato je Rozaliji Petrić iz Ludbrega, občina i kotar isti, udovi iza pokojnog Josipa Petrića, životom postradalog zbirnika ustaškog zbira Ludbreg, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočimovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

NOVOSTI IZ SVIETA

ZOV U POMOĆ — MOSKVA JE KRIVA — PILE U KUĆINAMA — POGINUO NAJMLADJI GENERAL — AKO ONI PRIZNAJU TOLIKO — BUGARSKA — NESTAŠICA U SJEDINJENIM DRŽAVAMA — IZ BEOGRADA — RAČUN BEZ KRČMARA — LONDONCI NA ULICAMA — TEŽKOĆE BRITANSKE BRODOPRATNJE — NEW YORK BEZ MESA — NEKA BROJKE GOVORE

ZOV U POMOĆ

Na temelju posljednjih obavijesti iz Poljske, obratila se poljska izbjeglička vlada u Londonu koncem prošlog tjedna vladama Velike Britanije i Sjedinjenih Država, zamolivši posreduju, kako bi se jednom učinio kraj uhićenjima, izgnanstvu i preseljavanju u Poljskoj. To je već drugi poziv u pomoć, što su ga poljski poklisari u Washingtonu i u Londonu uputili tokom posljednjega mjeseca u ime svoje vlade, predlažući istodobno da međunarodno povjerenstvo preuzme vlast nad Poljskom, dok se ne održe slobodni izbori.

MOSKVA JE KRIVA

Na jedan upit saopćeno je u Wilhelmstrasse, da se apostolski nuncij u Budimpešti obratio na mjerodavnog njemačkog zapovjednika s molbom, da poduzme mjere za ublažavanje biede građanskog pučanstva Budimpešte. Predstavnik Wilhelmstrasse je ustanovio, da je oduvijek postojala spremnost vlade Reicha i mjerodavnih vojničkih zapovjednika, da poštede starce, žene i djecu u Budimpešti od udaraca rata te da evakuiraju građansko pučanstvo, ali da svi dosadašnji pokušaji međunarodnog Crvenog križa kod moskovske vlade nisu pružili mogućnosti za provedbu ovakvog podhvata. Krivnja za ovo grozno umiranje u gomilama građ. pučanstva Budimpešte tereti dakle isključivo Moskvu.

Inače se s mjerodavne strane saznaje, da se međunarodni Crveni križ već prije nekoliko tjedana obratio na vladu Reicha radi evakuacije građanskog pučanstva Budimpe-

šte, te da je s njemačke strane pozitivno odgovoreno na upit u tom pogledu. Međunarodnom Crvenom križu izražena je spremnost Njemačke, da poduzme svaku mjeru kako bi se evakuiralo građansko pučanstvo i kako ne bi bilo izvrgnuto strahotama borbe. Nato se međunarodni Crveni križ obratio Moskvi s upitom jesu li tamošnja mjerodavna mjesta spremna pristati na odgovarajuće utanačenje medju mjerodavnim zapovjednicima protivnih strana. Moskva uobće nije odgovorila na ovaj upit.

PILE U KUCINAMA

Francuzko novinstvo već je dalo izraza svome negodovanju, što de Gaulle nije pozvan na sastanak predstavnika triju savezničkih velesila. Sada je i sam general de Gaulle preko francuzkog krugovala izrazio svoje nezadovoljstvo, što su ga saveznici prilikom ovog sastanka mimoišli. Kako je poznato de Gaulle je već tokom priprema za ovaj sastanak uložio mnogo nastojanja, da dobije poziv za sudjelovanje na tom sastanku.

U Njemačkim krugovima osvrću se na ovo de Gaulleovo nerazpoloženje prema trojici saveznika i kažu, da je ono sasvim razumljivo s obzirom na težki položaj, u kojem se de Gaulle nalazi. De Gaulle do sada nije u Francuzkoj imao nikakvog političkog uspjeha, koji bi se dao osjetiti. Poziv na trojni sastanak barem bi prividno primio to uspjeha. Unutrašnji politički položaj je sve težji, a društvene prilike upravo porazne. De Gaulle — kažu u Berlinu dalje — načelnim izlaganjem francuzke vanjske politike pokazuje, ka-

ko nije uobće ništa naučio iz prošlosti i da pada u istu pogrešku, u koju je bila upala nesređena Francuzka poslije prvog svjetskog rata, a to je, da se osjeća kao pobjednik, te na temelju toga sklapa političke saveze, koji se moraju razplinuti kao mjehuri od sapunice. De Gaulle je kao predstavnik pobedjene zemlje počeo govoriti na način pobjednika na toj pogrešnoj pretpostavci građ. svoju politiku, no jedino s razlikom, da se ni njegovi prijatelji u Londonu, Washingtonu i Moskvi ne mogu pomiriti s mišlju, da ga zaista smatraju pobjednikom u borbi protiv Njemačke. U njemačkim političkim krugovima mirno očekuju, kakva će biti reakcija na ovaj de Gaulleov zahtjev. Tri velesile prema mišljenju ovdašnjih krugova, drže, da se politika danas može voditi samo sredstvima moći, a takvim sredstvima de Gaulle zaista ne raspolaže.

POGINUO NAJMLADJI GENERAL

General Harald von Hirschenfeld, koji je s 32 godine bio najmladji general i zapovjednik divizije njemačke vojske, poginuo je u teškim borbama na Istočnom bojištu. On je u tom ratu doživio primjerni vojnički uzpon, jer je tek 1937. promaknut u čin pričuvnog poručnika u jednoj pukovniji gorskih lovaca, a 1938. premješten je kao djelatni častnik u mittelwaldsku gorsku lovačku pukovniju.

AKO ONI PRIZNAJU TOLIKO?

Američki ministar rata Stimson izjavio je na konferen-

ciji predstavnika novinstva u Washingtonu, da gubitci Sjedinjenih Država Amerike od početka rata pa do sredine prosinca prošle godine iznašaju 616.950. Među njima nalazi se više od 117.000 palih, 57.400 zarobljenih i 85.400 nestalih.

Kada samj Američani, koji su poznati po svojim krivotvorenjima podataka u svoju korist priznaju takove gubitke onda nije teško zamisliti kakove su doista bile potrebne žrtve s njihove strane da postignu dosadanje uspjehe.

BUGARSKA

Pokolj bugarskih političkih prvaka i nadalje se tumači kao otvoreni znak sovjetskih namjera u Bugarskoj. Savezno s tim potvrđuje se, da je nakon ubojstva princa Kirila sudhina mladog bugarskog kralja Simeona vrlo nesigurna, to više, što se u bugarskim krugovima u švicarskoj potvrđuje viest, da su car Simeon i njegova majka odvedeni u Sovjetski Savez.

NESTAŠICA U SJEDINJENIM DRŽAVAMA

Povjerenik za kruta goriva u Sjedinjenim Državama izdao je kako Renter javlja, odlučne odredbe o dobavi uglejna i gorivog ulja u 17 saveznih država na Iztoku, medju ostalim za New York, New Chercey, Pensylvaniju, Ohio i Massachusetts. Najviše dozvoljena količina iznosi jednu tonu i ni jedno kućanstvo ne smije imati veću od petdnevne zalihe. Istodobno preporučio je zatvaranje kazališta, noćnih klubova, škola, knjižnica i sličnih zgrada, kako bi se uštedilo gorivo. Do krize s gorivom došlo je kako je već javljeno, uspo-

renjem željezničkog prometa usljed težkih snježnih oluja prošlog tjedna. Nema znakova da bi studen popustila. U području New Yorka proglašeno je stanje krize. U državi Ohio postoji opasnost, da će usljed nestašica goriva biti obustavljen pogon u više za rat važnih veleobrti.

IZ BEOGRADA

Prema stiglim viestima iz Beograda, tamo je vladajuće komunističko vodstvo izdalo nalog, da se iz svih škola uklone razne svetačke slike, te da se zamiene kipovima, odnosno slikama Lenjina i Staljina. Kao državni blagdan, koji bi se imao najsvetčanije slaviti u školama označen je »Dan Lenjina«.

RAČUN BEZ KROMARA

Egipatski ministar predsjednik Ali Maher paša izjavio je u utorak pred parlamentom: »Egipat poslije rata ne će trpjeti na svom tlu uzletišta, koja bi se nalazila u rukama inozemaca.« To je bio odgovor na pitanje nacionalista Pikry Abaza-beya, koji se potuzio, što je kongres Sjedinjenih Država razpravljao o pitanju, da se Egipat pretvori u međunarodno zračno uporište, i to sa 500 zrakoplova, a da Egipat o tomu službeno nije ni obavješten.

LONDONCI NA ULICAMA

Stockholm. Prema izvještju londonskog dopisnika »Göteborgs Postena« u Londonu usljed njemačke dalekometne vatre vlada beznadna nestašica stanova katastrofalnih razmjera. Sva nastojanja za gradnju privremenih nastanbi u velikom obsegu dospjela su na mrtvu točku, jer se pokazalo, da su pravo vlasništva i pravo nadzora nad vlastitim zemljištem stvari čije puko spominjanje može prouzročiti »politički potres.« Usljed nestašice radne snage i tvoriva ne može se započeti gradnjom privremenih nastanbi u velikom broju. Nakon objave svih mogućih osnova prevladava međutim mišljenje, da je čitava stvar slična onoj priči o briegu, koji se potrosao, da se rodi miš. Englezka je imala prije rata oko 13 mil. kuća, a od njih je 4.500.000 stradalo od bombi. Oko 500.000 kuća posvema je razrušeno. Oskudica stanova je tako teška,

da su u predgradju Wembley došli na čudnovatu pomisao, da veoma primitivna skloništa poput škrinja na ulicama pretvaraju u stanove, ali su protiv toga prosvjedovali stanovnici Wembleya.

TEŽKOĆE BRITANSKE BRODOPRATNJE

Kako pomorski dopisnik Medjunarodnog dojavnog ureda kapetan bojnog broda Hansen saznaje, da se ne će predbežno nastaviti izgradnja novog britanskog bojnog broda, koji je koncem studenog prošle godine porinut u more na brodogradilištu Johna Browna u Clydebanku, a kome je prilikom svečanog krštenja britanska prijestolonasljednica nadjenula ime »Vanguard«. Razlog je tome taj, da se po nalogu englezke vlade svi drugi brodogradilišni radovi moraju zapostavljati za volju popravka oštećenih trgovačkih brodova i u korist izgradnje novih prievoznih brodova, da se obzirom na silnu potrebu opskrbe zapadnog bojišta svim sredstvima doskoči sve osjetljivijem manjku prievoznog brodskog prostora. K tome dolaze još i poteškoće, koje već davno po-

stoje obzirom na veliko pomankanje osoblja u brodogradilištima. Najnoviji britanski bojni brod, čija će se konačna izgradnja radi ove odluke znatno odugovlačiti, kao i stavljanje u službu bojnih brodova »Lion« i »Emeraire«, čija je gradnja započela već u početku rata, imat će zapremninu od preko 45.000 tona, tako da bi to bio najveći bojni brod svijeta.

Kako kapetan Hansen dalje izlaže, ne ćemo pogriješiti, ako držimo, da će Amerikanci, koji u pogledu gradnje novih brodova imaju mnogo više mogućnosti nego Englezi, tako da su i tokom rata bez obzira na Britance izgradili bojne brodove od 45.000 tona, izkoristili ovu stanku u gradnji britanskih bojnih brodova, te da će nastojati prednost pred Englezima još povećati gradnjom još većih bojnih brodova.

NEW YORK BEZ MESA

Zeneva. Radi prievoznih poteškoća, nastalih usljed vremenskih nepogoda, između Srednjeg Zapada i Iztoka Sjedinjenih Država, došlo je u New Yorku do ozbiljne oskudice mesa. Kako »New York Times« javlja, prisiljen je zato

ministar prehrane Sjedinjenih Država u buduću strogo propisivati razdiobu mesa raznim područjima. U hladionicama u New Yorku nema pričuva, pa je gradonačelnik Laguardia pozvao pučanstvo, da jede ribu. Da promiče potrošnju ribe, priredio je velik svečani doručak u jednoj ribarskoj kuhinji u iztočnom dijelu New Yorka. Nakon plamenog poziva, da pučanstvo pretje na prehranu ribom, on je sam, kako »New York Times« ustanovljuje, odklonio zdjelu tople govedske juhe, koju mu je ponudio jedan konobar.

NEKA BROJKE GOVORE

Na temelju privremene brojitbe uspjeha sabiranja tekstilnog tvoriva, koje još traje nekoliko dana, a koje se naziva »narodna žrtva«, ustanovljeno je, kako DNB saznaje, da je predaja još uporabive odjeće i rublja dosegla trostruku pa i četverostruku količinu prijašnjih sabiranja. Samo »narodna žrtva« pučanstva Berlina omogućila je, da se kao prva pomoć preseljenicima i stradalnicima od bombi dade oko 150 tisuća muških odjela, 52.000 kaputa i 200.000 ženskih haljina.

Sesterocjevni njemački bacač

Snimke E. S.

USTASKI PUT

Na prvoj točki puta — u Novskoj. To još nije Posavina, ali domet i doseg Obrane. Svetčan doček priredjen, jer dolazi izaslanik Poglavnika i ostali gosti iz Zagreba. Jedna stvar mi je posebno zapela za oči: cela desna strana »špalira« kod dočeka sve stariji ljudi nastoje pokazati što vojničkije držanje — jer su sada zaista ponovno vojnici. Nejednako razmješteni obzirom na veličinu, nejednako odjeveni, ali na glavama svih ponosno sjaji znak »U« a preko ramena puška.

To je jedna od činjenica koja me se najviše dojmila cijelog puta. Ljudi dolaze traže, mole oružje da brane, kako sami vole slikovito reći »svoj kućni prag«. Netko može međjutim pripoviedati o naertima i »planovima« kojekoga glede poslieratnog uređenja svijeta, o željama skromnim i neskrumnim bilo koga, o nazorima Zapada i Iztoka — ali naš čovjek je našao svoj put. Ustaški put.

Muževi, stari ljudi — danas nakon toliko kriza — svi su ustaše. Kako, odkuda, zašto. Jer eto i neprijatelji se hvale a naši pojedinci malodušnici iztiču i žale da smo s promičebom bili manje djelatni nego li bilo koji od naših neprijatelja. Promičeba je za četiri godine — oslabila, izgubila na vrijednosti, a prava vrijednost, narodna volja izražena upravo u ustaškim načelima došla do potpunog izpunjenja.

»HRVATI, VOLE I HOĆE SVOJU DRŽAVU . . .«

Negdje na tom putu spomenuo je te riječi Povjerenik G. U. S.-a Vjekoslav Luburić. »Nema toga Hrvata koji nije za državu. Treba mu samo pokazati snagu, vlast, treba mu pokazati tu državu koja je njegova i svi su za nju.«

To se upravo ovdje pokazalo. Kako u Novskoj, tako u

Ustaški obranbeni zdug proslavio je ovih dana treću godišnjicu obstanka. Niz svečanosti na celom području koje drži Obrana — najbolji su dokazi temeljitog, sigurnog, koristnog djelovanja postrojbi ustaške Obrane.

Bez zamatanja i vrludanja neprijatelji su bili uvjereni da će njihovi potezi na preraszlitim poljima djelatnosti dovesti prilike u ovoj godini do tog stupnja da će se ljudi bojati spomenuti slovo U i riječ Ustaša.

Na svoju veliku žalost najavljuju i iztiču da se u Hrvatskoj provodi na veliko i brzo »ustašizacija.«

Istini za volju priznajemo — »ustašizacija« postoji i to upravo u vrlo velikoj mjeri danas. Više nego ikada dosada. Tek s jednom malom opazkom, koju neprijatelji namjerno ne iztiču: bez ikakova posebna utjecaja odozgora.

Možda čak ni izraz »spontano« nije dovoljno jasan za tumačenje ovoga. Naime spontano izpoljavanje nečega je pod dojmom — osjećaja, koji čak časovito može biti i nepravilno usmjeren. Danas se naprotiv vrši poustašivanje odozdo. Ne radi neke sentimentalnosti ili nepravilno i krivo usmjerenog osjećaja, već — trizno, hladno promišljeno. Nakon težkih izkustava pojedinaca i čitavih krajeva ti pojedinci i čitavi krajevi pronalaze kao jedino rješenje — staviti slovo U na grudi na čelo — jer u srcu je već odavna zapisano.

Imade pojedinaca, koji su najsretniji da su dosada proživjeli bez ikakova dodira s Ustašama. Za svaki slučaj. Tko zna — i slični izgovori. Zastrășile ih kojekakove sitnice. Neprijateljska promičeba, časoviti uspjesi, a prije svega prietnje — u čemu — priznajemo ne možemo parirati protivniku.

I sada u ovakovom krugu, kad su proglašene »armije« dosegle i naše granice izticati svoje hrvatsko ustaško uvjerenje, sada upravo stavljati na čelo U — mimo i uzprkos svih prietnja, mogućih i nemogućih »možda« mogućnosti — znak je da se tu može govoriti samo o nečem dobro promišljenom, svjestnom, čvrstom odlučnom. Možda je tek sada jasan upravo proročanski mir vodećih — našeg Poglavnika — u svim neprilikama, koje su nas dosada snašle i koje smo prebrodili.

Te misli su me zaokupljale putem do odredišta. Nisam se prevario.

cieloj Posavini koju brani i čuva Obrana, jednako kao i u onom dielu Bosne na kojem djeluje Obrana.

U današnje vrijeme u pola noći putovati prilično prostranim područjem bez i jedne pomisli na zasjedu, borbu i puške, dane provoditi ovdje, a ne čuti izpaljenog naboja — susretati jedino ponosno i visoko izpružene desnice na pozdrav, razdragana i nasmijana lica, neprisljenost, povezanost, srdačnost — to je eto plod trogodišnjeg djelovanja Obrane.

To bi možda bilo i sve rečeno. Ukratko — a prošireno eto:

SELJAK

Noćim u domu hrvatskog seljaka. Udobnost koja me okružuje, čistoća, i ostalo sjećaju me razprave u Beogradskom parlamentu, kada je Poglavinik izricao veliku i duboku razliku između dvaju svietova što ih Drina dieli — iztičući visoki stupanj uljudbe kod našeg naroda za razliku od onih s druge strane, nabrajajući po-

jedinice smisao za čistoću, higijenu, spominjući sitnice, da hrvatski seljak ne sjeda za stol bez stolnjaka . . . Gotovo moderni namještaj, čist ručnik, nov komad sapuna, čista posteljina i sve ostalo.

Nalazim se eto u kući običnog, osrednjeg hrvatskog seljaka. Na počastnom mjestu okvir sa slikom i nadpisom »Uspomena na vjenčanje.«

Kraj imena skromno i ponosno stoji jednostavno napisano »ustaša.« Svidjelo mi se. Čovjek kad je činio najveći korak u životu ponosno je izricao za uvijek da je on — ustaša. To sigurno nije ni od kuda i nikako moglo doći odozgora, na zapovied.

Neukusno bi možda bilo, ali opet reći ću: ne znam dapače sumnjam da li u kućama na drugim stranama netko tako ponosno iztiče za cijeli život pred celim svijetom da je »boljševik« ili što drugo. Sigurno ne.

Za ovog puta kod mene se podpuno razvila i oblikovala misao i uvjerenje da je hrvatsko selo zaista u sebi podpuno ustaško. Jednostavno zato, jer ustaštvo nije nešto izvana doveženo i ne znam gdje izmišljeno, ono je naprotiv kratko jasno jednostavno izraženo ono upravo što smo godinama tražili i čekali.

Stranac bi povjerovao prolazeći ovim krajem da je ustaška kapa i znak nečeg starog tradicionalnog, obćeg — sveobćeg. Ponosno, sigurno, bez straha iz uvjerenja nose svi taj častni znak — a tako će biti u cijeloj Hrvatskoj. Negdje prije, negdje poslije. Tek eto negdje nije išlo gladko — bezbolnim i ravnim putem. Međjutim doduše činjenica je da je vjera u patnjama i sumnjama prokušana — čvršća i jača.

Ustaštvo je najčvršće naše narodno vjerovanje.

To sam naučio u hrvatskoj pokrajini u hrvatskim selima

od naših malih ljudi, prije svega od hrvatskog seljaka.

DOČEK

Bilo je na putu dočeka. U svakom mjestu. Ne znam gdje je bilo srdačnije, iskrenije, hrvatskije. Također i izpraćaji. Veća mjesta, manja, sela, zaseoci, pojedini iztureni postavi i bunkerji — doživljuju čast i primaju visoke goste.

Čujem glasove i izraze iznenadjenja. Zaista. Postojala je bivša država i dvadeset godina. Nikoga nije zanimalo kako taj mali čovjek živi, nikoga nije brinulo nitko nije dolazio, a danas u četvrtoj teškoj ratnoj godini . . .

Ministar Mato Frković spomenuo je da je razlika čekati nekoga u ljetu po lepom vremenu a opet razlika u zimi, u neugodnim i ne najugodnijim prilikama. To je znak veće ljubavi, veće pažnje, veće sklonosti prema onom koga se čeka. A čekalo se i stajalo vani po nekoliko sati. U Novskoj do kasno predvečer, u Sunji po velikoj zimi na otvorenom cijelo prije podne, jednako kao i u Dubici.

Dolaze »naši iz Zagreba« — da nam reknu ono što svi osjećamo, znamo, ali nam je drago — kad se rekne jasno, gromovito, junački i hrvatski — na ovom prostoru mora se računati na Hrvate. Pa ako je šačica razbojnika mogla činiti duže vrijeme iz šuma nama smetnje — što je bilo, bilo kome, da naša snaga jedinstvena, cjelovita i postrojena — podje tragom senjskih uskoka.

SJENE U NOĆI

Negdje iza pola noći prošla je kraj nas skupina sjena. Ljudi od kojih se je država morala zaštititi ne suviše ugodnim mjerama. Naime — a takove su za njih.

Ljudi, koji nisu htjeli sretne i zadovoljne Hrvatske. Bile su po sriedi mine. Dakle ljudi koji su služili našem protivniku bilo za koju cijenu — svejedno, koji su radili protiv Hrvatske, koji su svjestno dnevno, danonice prouzrokovali nesreće, smrti nevinih, milih, slabih, osakaćenja, ozljede, rane.

Liepo bi bilo, kad ne bi bilo potrebno s njima tako. Roman-

tično je prije zaslužene kazne, kod tih ljudi pod razbojničkim očima tražiti ljude, koji imaju i nekakova ljudska prava . . .

Otišli su u mrak u žicom ograđen prostor da radom naknade ono što su razbojničkim porivima ili za Judin novac ili — jer nas jednostavno mrze rušili i ništili.

VIDIO SAM ZADOVOLJNE LJUDE

U Sunji. Obrana je ovdje tek kratko vrijeme. Prije toga bili su mnogi tek kako su i sami izicali — nije bilo hrvatske vojske. Do nedavni gospodari natjerali su svoje konje u spavaće sobe naših ljudi.

Svi su imali veće pravo — osim Hrvata. A to je ipak Hrvatska.

Cielim putem pa i ovdje — zastave. More zastava. I na najsiromašnijoj kolibici. Makar papirnata. A kod večine na stiegu kita zelenila. Po zidovima slike Poglavnika, koje su možda bile dugo vremena skrivene, jer tek se sada ovdje smije hrvatovati.

Otvaraju se prozori. Zenske, starije, koje nemaju obuće, jer svi ostali već su na okupu. Ovi pružaju na prozor djecu, smiju se, radostna lica, pozdravljaju.

Ne znam, može li se nešto ovakovoga »režirati«. Suze, istinite suze radostnice, drhatavi glasovi, ganuti pokreli — jasno govore, da su srca svih

puna velike sreće i velikog veselja.

ISTRANIN

Sada je zapovjednik mjesta. Ustaški dopukovnik. Rekoše mu i ime — Desković. Prije nije bio u ustašama. 26. IX. navalili partizani. Kroz četnička i partizanska sela na Zapadu privukli se do Sunje. Jaka topnička vatra iz prilične blizine. Posada je iznenadjena. Privukli su se partizani na nekih 150 metara željezničkoj postaji, koja je već prilično oštećena. Momci posade se povlače.

Desković je stao na balvane, kojih je mnoštvo ovdje i pojedince, koji su suviše brzo odstupali goni napried. Samokres mu u rukama. Kad se našao licem u lice s nekim partizanom — samokres mu je već bio prazan. Medjutim — ni to partizana nije spasilo.

U najodlučnijem času prolonio se Deskovićev glas: »Napried, jasenovački ustaše!« — Ustaša medjutim uobće nije ovdje bilo. Posljedica svega bila je ta — da su se partizani junački — povukli.

Bila tri juriša, dopukovnik je u drugom bio ranjen u ruku, u trećem u oko — ali reče mu Povjerenik, da je uz ostalo i — grlom pobiedio.

USTASTVO PRIJE SVEGA

Kad su naše postrojbe zauzimale Sunju žene su od ve-

selja skakale na oklopna kola. Ljudstvo se sve javilo u vojsku u Ustaše. Stotine pučkih ustaša položili su ustašku prisegu.

Bilo je gotovo četiri godine protuhrvatskog vladanja i terora. Uzprkos toga nitko u cijeloj okolici nije u partizanima. Jedan jedini, neki dotepeneć — »maler«. Da je bilo oružja — imali bismo desetke tisuća pučkih ustaša.

Kad se nije moglo drugačije djelovati tada se ženska ustaška mladež sastajala pod znakom crvenog križa i — radilo se.

Sada istom dolaze ne samo ovdje već i u cijeloj Hrvatskoj plodovi 1932. i 1941. Sada doživljujemo koristni vrhunac ustaške revolucije.

DOSADANJI GOSPODARI

Petdeset domaćih Srba teroriziralo je desetke tisuća Hrvata. Danas otišli su za svojima u šumu. Još su ovdje tragovi — garišta i porušene zidine. Služi se misa na otvorenom pred ruševinama nekadanjeg narodnog dobra, njihove obćine.

Negdje na prolazu kroz selo vidio sam nadpis »Frizer« i kraj toga ćirilicom »parikmaher«.

Susjedno selo na Savi Gradusa trpjelo je četiri godine najtežu pljačku i unatoč svega — ni jedan vojni bjegunac.

Sada je ovdje čvrsta narodna ustaška vlast. DosadANJI gospodari negdje po šumama vode borbe sa svojim unutarnjim neprijateljima, jer u svom području u posljednje vrijeme raspisahu se parolama po zidovima: »Neprijatelj broj 1 je tifus a ne okupator« . . .

SLICICE

Nije tome davno da su naše postrojbe zauzele Sunju. Neki stari čiko zagledao se u tenkove sa hrvatskim oznakama i lice mu se razvuklo u zadovoljan osmijeh: »Vala ovo ni Austrija nije imala.

*

Kako prolazimo otvaraju se prozori i pokazuju se vesela lica. Povjerenik dovikuje nekoj ženi: »Prehladić će ti se diete . . .«

Ne će, ovo je junak . . . ustaša . . .«

KRVAVA DRINA

Noć. Tama. Mrak.
Drinom plovi krvavi trak . . .

Razbijene hridi
Od valova krvi.
Goli kamen
Polako se mrvli,
U dubinu
Pada,
I kamen
I varava nada.

Drina šumi,
Jeca stara brv,
Riekom se valja
Nova, svježja krv.

ZELJKO JAMBROŠIĆ

NEZNANI GROB MLADOG KAMERAVA

noga dana splelo se je toliko čudnih događaja oko našeg puta, te sam još mnogo kasnije pišući o Kordunu šutke prelazio mimo trnovitih uspomena 1943. g.

Možda se je zvao Ricker, ali svakako Hans. U onoj buci strojeva nisam, kako to obično biva, dobro čuo prezime. Zlatokos s nebeskim očima bio je za razliku od mnogih mladih ljudi — skroman. Rat je na njemu ostavio kao jedini svoj otisak — željezni križ drugoga reda za hrabrost.

Nije mu doduše odmah bilo pravo, što se u sumnjivim tamnim bregovima kraj njega u kola smještava neznanac u čudnoj odori. Ali zapovjednik je označio prije polazka upravo njegov PKW, i ja sam ne promišljajući previše s ruba karlovačkog pločnika jednostavno zahvatio svoju prtljagu, bacio je na pomoćno sjedalo pozadi, i zaklopio željezna vratašca samovoza.

Crveno biela motka već je upozoravala kolonu na pokret. Mladi Esesovac pokrenuo je hladni volan u jutarnju maglu . . .

*

Voziti se četiri sata bez prestanka kroz pustoš i ostatke uljudbe i pri tom ne prozboriti rieči sa svojim suputnikom — strašno je i neugodno. A upravo tako sam sada bio ja osudjen kuckati olovkom po bilježnici, od vremena na vrijeme zviždati, i stalno se namješ-tati u sjedalo iz kojeg me je izbacivala svaka veća jama, kojih je do varošice na Korani nabrojeno ravno stotinjak.

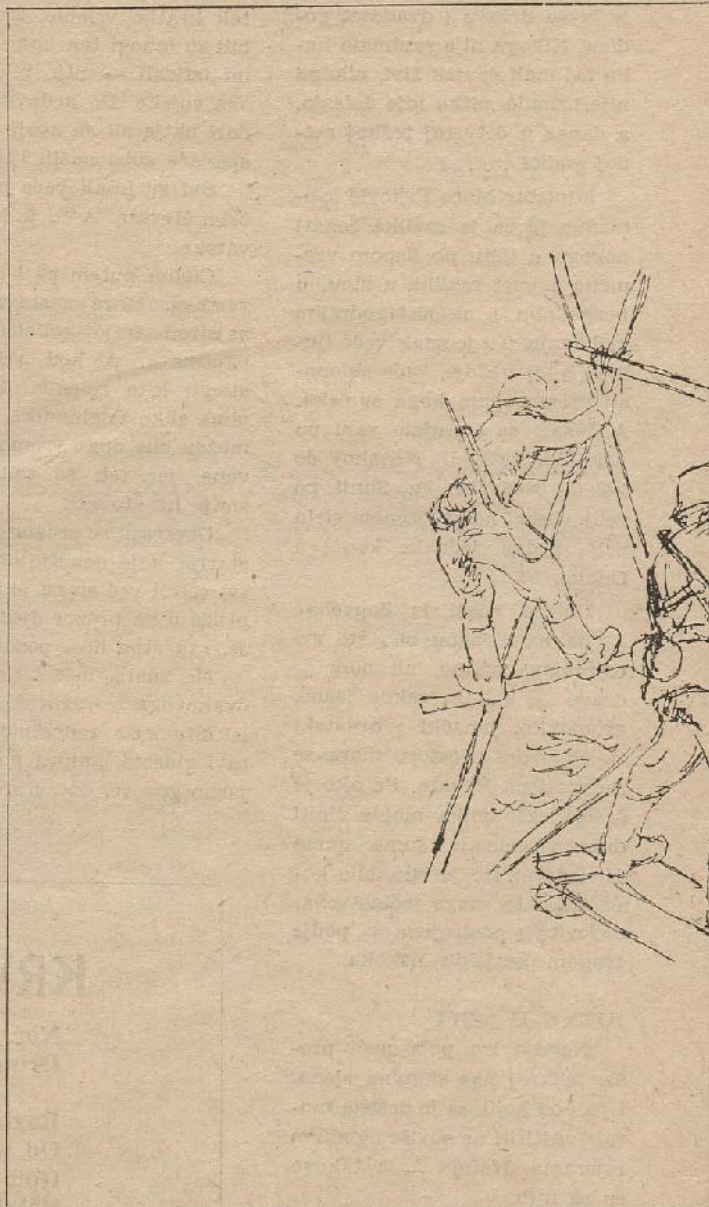
Sjetio sam se čak i srednje škole i neobvezatnih satova njemačkog jezika, kada smo — bili su to poslijepodnevi satovi — radije pripremali nogometnu loptu za utakmicu, nego se bavili Grimmovim pričama.

Ono nekoliko pitanja, kao na primjer: koliko ima sati, pušite li, liepo vrieme, itd. već sam na početku puta iztrošio, i sada sam znojeći se, jer je sunce malo nadignulo oblake, sricao u glavi još kakvu rečenicu s kojom bismo upodpunili jednolično napredovanje put Slunja.

*

Dim na zavoju i brza vatra iz brojnih strojosamokresa probudila je u tili čas umorne udove. Kao sme našli smo se u isti čas obojica u jarku pokraj ceste. Hans je namještao MP, dok sam ja ležerno odkacio svoj skraćeni Steyer. — Dostkora smo uvidjeli, da položaj uobće nije bio beznadan, te smo pustivši druge, da prodiru ravno u goruće selo, krenuli u brieg na osamljenu kotu, da prigledamo s uzvisine cijeli slu-

čaj. — To nas je možda moglo stajati kakve ogrebotine, ali napadači su osjetivši mnogostruku vatru stroj-nog oružja, radije ostavljali gotovi plien i gubili se u gudurama, daleko od naših samovoza. Ukratko nakon jedan sat pucnjave i gaženja po blatu vratili smo se

u svoja kola, znojni i zažareni od sitnog izleta. Moj vozač upaljujući stroj, upita me u nedoumici: »Jeste li vi možda ipak Talijan . . .?«

Razočarano ga promotrim. — No tada se sjetim, da je dečko tek stigao u Hrvatsku, te ne pozna naše odore, pa mu zato nadvikujući buku nadopunim poznavanje savezničkih odora. U isto vrieme je dobio i cigaretu, te je zamoljen, da se više nikada ne zabuni toliko, kada je rieč o ustašama. Pun izkrenog preokre-

VLADOG KAMERADA

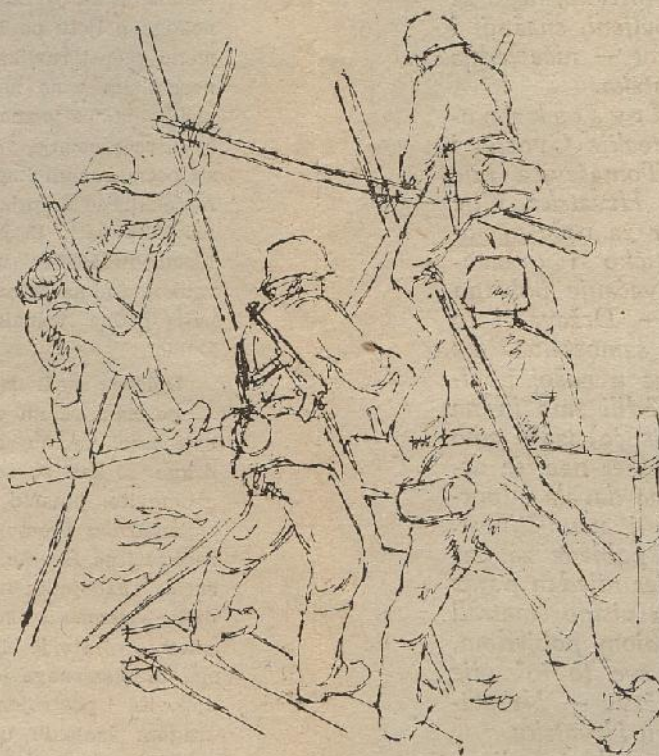
čaj. — To nas je možda moglo stajati kakve ogrebotine, ali napadači su osjetivši mnogostruku vatru stroj-nog oružja, radije ostavljali gotovi plien i gubili se u gudurama, daleko od naših samovoza. Ukratko nakon jedan sat pucnjave i gaženja po blatu vratili smo se

ta, u jednom mi je zastoju čak otro krpom staklo pred sjedišta, jer napokon: ja sam bio poručnik on dočastnik.

Tako smo razvezali jezik jedan i drugi, i sad se se mnogo više sporazumjevali, nego prije . . .

*

U privatnom zvanju bio je Hans športski učitelj. Kod nas bi s time čovjek umro od gladi, ali u veli

u svoja kola, znojni i zažareni od sitnog izleta. Moj vozač upaljujući stroj, upita me u nedoumici: »Jeste li vi možda ipak Talijan . . .?«

Razočarano ga promotrim. — No tada se sjetim, da je dečko tek stigao u Hrvatsku, te ne pozna naše odore, pa mu zato nadvikujući buku nadopunim poznavanje savezničkih odora. U isto vrijeme je dobio i cigaretu, te je zamoljen, da se više nikada ne zabuni toliko, kada je rieč o ustašama. Pun izkrenog preokre-

zemlji, u kojoj je tjelesnim vještinama posvećena o bita briga, bio je momak dobro stojeći, i nije oskud-vao sunčanim uspomenu na mir. Dospio mi je pokazati i nekoliko zanimivih slika svoga kraja, i jednu ljepuškastu Njemicu, svoju dragu . . .

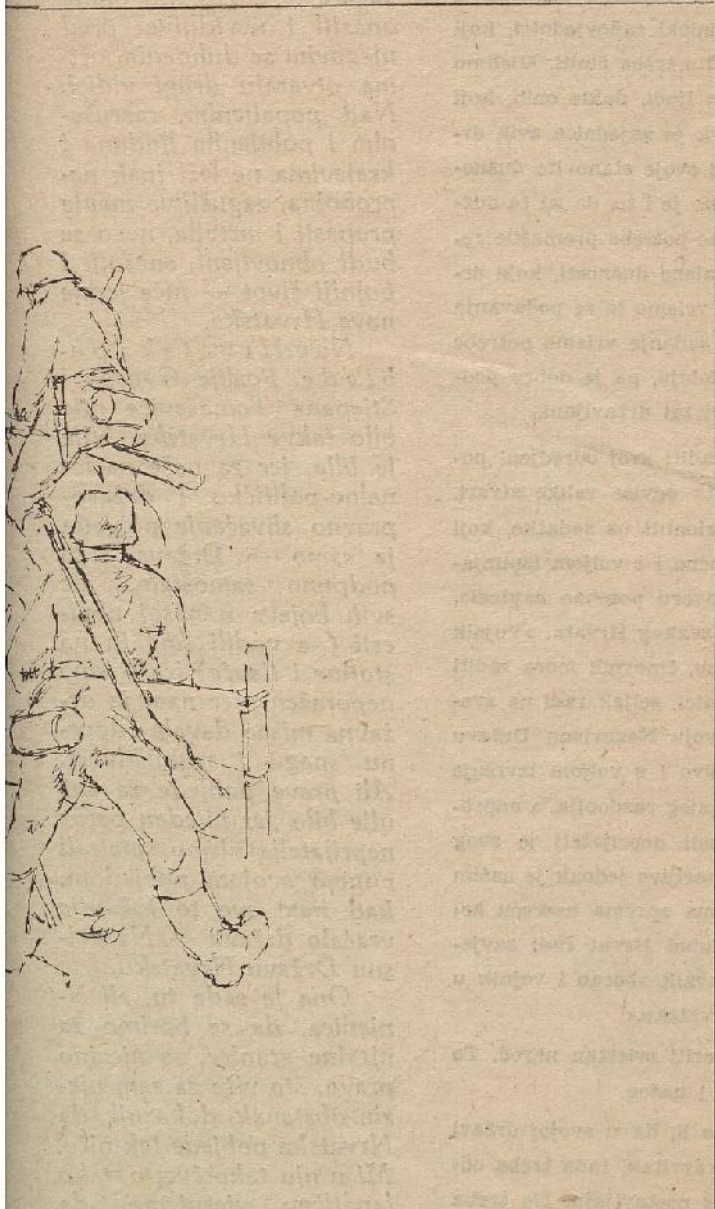
Kolona je nešto sustala, podigoh se sa sjed. Pred nam na strmoj okuci svršavao je današnji puta. Dostignut je grad na Korani. Tu eto sviš

ta, u jednom mi je zastoju čak otro krpom staklo izpred sjedišta, jer napokon: ja sam bio poručnik, a on dočastnik.

Tako smo razvezali jezik jedan i drugi, i sad smo se mnogo više sporazumjevali, nego prije . . .

*

U privatnom zvanju bio je Hans športski učitelj. Kod nas bi s time čovjek umro od gladi, ali u velikoj

zemlji, u kojoj je tjelesnim vještinama posvećena osobita briga, bio je momak dobro stojeći, i nije oskudjevaao sunčanim uspomenu na mir. Dospio mi je još pokazati i nekoliko zanimivih slika svoga kraja, kao i jednu ljepuškastu Njemicu, svoju dragu . . .

Kolona je nešto sustala, podigoh se sa sjedala. Pred nam na strmoj okuci svršavao je današnji dio puta. Dostignut je grad na Korani. Tu eto svršava

moje drugarstvo s njemačkim kameradom. Zalostno svršava.

Banditi su porušili most preko brzica i slapova, i čitavo je napredovanje ustavljeno, dok se ne sagradi most na ladjama. Obkopari su se već vrzli kraj vode. Izkoristio sam ovo čekanje i skočio na cestu, da protegnem udove. Uz zakrčeni prostor odvajala se je strma planinska staza na brežuljak, s kojega se može razgledati srce ponosnog Korduna.

Posrčući kamenjem, koje se je odkidalo, uzpinjao sam se na proplanak. Napokon sam dostigao uzvisinu. Sunce je poljepšavalo ovaj pogled na zelnu rieku, popaljeni gradić i divnu prirodu naokolo. Na livadi tri su pastirice čuvale petdesetero ovaca, i kod toga neumorno prstima prebirale vunene niti. Primaknuo sam im se, da još prije nego udjem u grad, saznam iz naroda, tragediju mnogih utrnulih ognjišta.

Najprije stidljivo, a onda bratski pokazivala mi je najstarija od djevojaka garišta javnih i privatnih zgrada, orobljeni crkveni dvor u kom je izdahnuo krilnik Francetić, pa zatim skriveno za guštikom groblje u kojem su bez reda i križa zatrpane žrtve dušmanskog strijeljanja. Još se zadržah malo u razgovoru s ovim bistrim seljankama, a zatim klizeći strmom stazom sidjem prema rieci.

Već je sunce zalazilo, a hladni su virovi još uvijek priečili prelaz na drugu stranu. Vojnici obkopari spuštali su se u ledenu vodu s gumenim pojasima, da povežu niz čamaca u nemirnoj Korani. Posao je dobro napredovao, i mi smo se mogli nadati, da će još iste zvjezdane noći usliediti naš prelaz u pustu varoš.

Sjetih se prijatelja Hansa i pogledom zaokružim duž kolone ne bih li ga gdje god našao i počastio dobrom žganicom iz moje putne zalihe. Kod vozila ga nije bilo. U odbljescu obkoparskog alata na mostu vidjeh ga nejasno, kao u polusnu.

Jedan je obkopar u žurnom poslu naprežući se da skupi karike čamaca izpustio spasonosno uže, kojim je bio vezan o daske, i sada se je borio s nemilosrdnim valovima.

Neka prikaza izdvojila se je u onom metežu i poletjela u vodu za utopljenikom. U sumraku žalostnog dana gledali smo strašnu borbu dvaju života. Samo na čas.

Korana je obojicu povukla u crni vir. Slika je izčeznula.

Ja ne znam tko će preuzeti mali PKW, u kojem su ležale moje stvari. I tko će dalje upravljati potrebnim vozilom. Znam samo to, da će kolona ujutro otići bez mene, da i bez Hansa.

A ja ću sjesti kraj šutljive zle vode i zuriti u neznan grob mladog kamerada.

Trip ut Hrvatska

Sve, što se voli, u nevolji se više voli. U nevolji se voli istinski, iskreno, duboko. U teškim časovima tek spoznajemo, da li smo se samo zavaravali sa svojim osjećajima, ili su oni zbiljski, veliki i djelotvorni.

I Domovina se u nevolji više voli. To nam je ujedno i dokaz, mjerilo našeg rodoljublja, koliko nas je dirnula i zabrinula sudbina Domovine u njezinim tmurnim danima. Možda smo prema toj sudbini i ravnodušni: — u tom slučaju uzaludne su nam sve rieči uvjeravanja, uzaludno patefičko udaranje u prsi. Domovina sve to ionako ne treba. Njoj treba samo iskreno suosjećanje, koje je uvijek ujedno i pripravnost pomoći svagdje, svaki put i u svemu.

Jer ima jedna Hrvatska patnje, koju već stoljećima razapinju, a da nam nikad još nisu dali zadovoljavajući odgovor na pitanje, zašto to čine. Oni (svi ti, koji Hrvatsku udaraju na muke) nisu se još opravdali pred nepristranim sudištem kulturne savjesti čovječanstva zbog svojih nedjela. Ne mislimo, da će to ikada i učiniti, jer odkud im toliko tankočutnosti, njima, koji tako bezobzirno gaze svaki zakon pravde, svaku odozgo i od ljudi postavljenu i usvojenу normu čovječnosti i prava?

Hrvatsku patnje mi smo, videći se tako nezaštićeni, pretvarali vazda u drugu jednu Hrvatsku, u Hrvatsku u borbe. Zato, jer smo je voljeli. Naši su osjećaji prema njoj bili stvarni: postojali su, nosili smo ih u sebi, i jer nisu bili demagogija ni samoobmana, u časovima, kad smo vidjeli nove patnje svoje Domovine, oni su postali djelotvorni. Zbog njezine nevolje mi smo je više voljeli, toliko više, da je to

Prva i glavna dužnost danas

Neprijatelj je došao na granice naše države. Što nosi, što želi poznato nam je po toliko događaja među narodima, koji su jeftino prodali svoju slobodu. Kod nas je neprijatelj toliko gori, što on uzko suradjuje s velikosrbskim partizanima, koje smo mi dobro na svojoj vlastitoj koži osjetili, tako da nas ne mogu zavarati nikakove promičbene smicalice.

Ne trebamo ulaziti u pitanje koje su vojničke dužnosti u ovim časovima, jer su zato nadležni vojnički zapovjednici, koji sigurno imaju najbolji pregled i znanje što treba činiti. Mislimo da to više treba naglasiti dužnost malih ljudi, dakle onih, koji inače vrše svoje redovite poslove. Država je zajednica svih državljana, pa prema tome, svi oni imaju i svoje stanovite dužnosti prema svojoj zajednici-državi. Prirodno je i to, da su te dužnosti prema državi veće kad su i državne potrebe premašile redovite. U mirno vrijeme razmjerno su malene dužnosti, koje država traži od svojih državljana. U ratno vrijeme ta se podavanja povećavaju u razmjeru s potrebama. U sadanje vrijeme potrebe su velike, jer se radi o poviestnom razdoblju, pa je dobro podsjetiti se na dužnosti, koje imademo svi mi državljeni.

Prva je i glavna dužnost savjestno raditi svoj odredjeni posao. Od malih sitnih dužnosti često puta odviše velike stvari. Svaki na svom mjestu mora još jače prionuti uz zadatke, koji su im povjereni. Njih treba savjestno, točno i s voljom izpunjavati. Poglavlak je u svom nedavnom govoru posebno naglasio, da je izpunjavanje dužnosti prva zadaća svakog Hrvata. »Vojnik ima ostati pod svojom puškom na ramenu, činovnik mora raditi u svom uredu, radnik radi u svojoj tvornici, seljak radi na svojoj zemlji i time branimo i čuvamo svoju Nezavisnu Državu Hrvatsku.« Svatko tko savjestno, marljivo i s voljom izvršuje svoju dužnost odgovara zahtjevima današnjeg razdoblja, a naprotiv svaki onaj, koji ne izvršuje dužnosti neprijatelj je svog naroda. Svatko tko ne radi savjestno i marljivo jednak je našim narodnim neprijateljima i zajedno s njima sprema nesreću hrvatskom narodu. Pošten, čestit i rodoljubni Hrvat radi savjestno te je time, kao što je rekao Poglavlak »borac i vojnik u šancima granica Nezavisne Države Hrvatske.«

Nema tog oružja, koje bi moglo pokoriti sviestan narod. To je dokazala povjest mnogih naroda, pa i našeg.

Želimo li dobro svom narodu, hoćemo li, da u svojoj državi stvorimo mogućnosti za daljnji narodni razvitak, tada treba odgovoriti na zahtjeve, koji se na sve nas postavljaju. Ne treba kritizirati, pripoviedati i čekati događaje skrštenih ruku, jer na taj način ne pomažemo u zajedničkoj borbi, nego samo odmažemo! Svi brbljavci i kritikanti po kavanama jesu neprijatelji sreće i dobre budućnosti hrvatskog naroda. Na svakom poje-

na kraju preraslo u pripravnost na borbu i žrtvu.

Jeziwo je proći u borbu za obstanak zapletenom hrvatskom zemljom. Kad oči gledaju samo ono, što vide, onda na sate i dane hoda gdjekada ne vide ništa drugo osim garišta, pustoši, ruševina i groblja. To je materialna slika, što je pruža nekad liepa i ubava Hrvatska . . . Ali tko umije opaziti i nevidljivo, pred njegovim se duhovnim očima otvaraju drugi vidici. Nad popaljenim, razrušenim i pobijenim ljudima i krajevima ne leži ipak neprobojna, zagušljiva magla propasti i mrtvila, nego se budi obnovljeni, snažniji i bujniji život — niče jedna nova Hrvatska.

Niče Hrvatska pobjede. Poslije Gvozda i Stjepana Tomaševića nije bilo takve Hrvatske. Nije je bilo, jer za naše nacionalno-političko i državopravno shvaćanje pobjeda je samo — Država, i to podpuno samostalna. Iz svih bojewa u našoj poviesti (a vodili smo ih na stotine i tisuće) izašli smo neporaženi, jer nam je državna misao davala odpornu snagu i neuništivost. Ali prave pobjede za nas nije bilo, jer nijedan poraz neprijatelja nismo smatrali punom svojom pobjedom, kad nam sve to još nije vraćalo državu — Nezavisnu Državu Hrvatsku.

Ona je sada tu, ali činjenica, da se borimo za njezine granice, za njezino pravo, što više za sam njezin obstanak, dokazuje, da Hrvatska pobjede tek niče. Mi u nju tako čvrsto, tako fanatično vjerujemo, da smo za konačan njezin oblik uložili uobće sve, što smo imali. Nismo izostavili ni same sebe, ni svoju osobnu sigurnost i dobroćnost, ni svoj život. Sve to za nas nema cijene, sve to dajemo savršeno mirno — da, vedro i zadovoljno.

U tom je naša snaga, to je osnovni i najveći uvjet da se do kraja ostvari Hr-

STARE I NOVE VEZE (Nastavak s 2 str.)

Mračni obrisi budućeg sukoba tražili su dugotrajne i obširne pripreme, pa je njemačka vanjska politika morala ostvariti i održavati mirne odnose sa svim susjedima, koji bi je u njezinim nastojanjima mogli ometati. Među te i takove ubrajala se i bivša Jugoslavija, u čiju se snagu onda još nije sumnjalo. Ipak, i kraj svega toga se njemačka javnost već tada stavila na stranu hrvatskih zaljubljenika, o čemu najrječitije govore iztržci iz tadanjeg novinstva, koje ovdje priobćujemo. Česti obširni osvrti na prilike u zarobljenoj Hrvatskoj nosili su neriedko naslove kao: **SERBISCHE TEUFEL — MITTELALTER IN JUGOSLAWIEN — FOLTERMETODEN DER BELGRADER POLIZEI — DIE SERBISCHE FOLTERKAMMER** i slične ovima. Poznata imena njemačkog tiska mogla su se čitati uz napadače na brutalnosti beogradske hidre protiv hrvatskog naroda, a najbolji su novinari i publiciste svoje redke posvećivali našim nevoljama svakom zgodom, kad bi koje novo nasilje prodrlo na javu iza zidina srbske glavnjače. Prilikom čestih političkih procesa u Beogradu pojavljivale su se u novinstvu Reicha najoštrije rieči osude i zgražanja:

»Razprava u Beogradu pokazuje nam svu odvratnost metoda, kojima se na Balkanu još danas vlada...« »U Beogradu vlada diktatura, i sudci nisu sluge pravde i pravnih zasada, već sluge diktata.« »Nikada nije velikosrbska ideja bila bezsavjestnija i brutalnija od danas.«

Ne samo da je spomenuti tisak donosio izvješća o nepravdama protiv hrvatsva, već je on nastojao prikazati i objasniti iz-

vatska pobjede, zbog toga i neprijatelji gledaju na nas puni strahopoštovanja. Ne boje se oni toliko našeg broja i naoružanja, naših fizičkih snaga: — naša bezgranična ljubav prema toj istoj Hrvatskoj, koju su nam vazda odriicali i koju nam, zato, žare i pale, ulieva u njih osjećaj naše veće vrijednosti, koja se na bojnom polju manifestira kao nesavladivost.

Hrvatska patnje, Hrvatska borbe, Hrvatska pobjede — triput Hrvatska. A uvijek jedna za naš zanos, uvijek jedinstvena i jedina za našu ljubav. Uvijek najbolja i najdraža za naše si-

krivljene činjenice, kojima su se oni iz čaršije obilno služili. Jedan od takvih slučajeva je iznesen, kad su Hrvate pokušali proglasiti komunistima zbog nepopularnosti toga naziva u uljudbenim svjetskim krugovima:

»Danas je položaj ozbiljan. Radi se i o poziciji katolicizma! Ne možemo biti ravnodušni prema tom, da granično katoličanstvo bude denacionalizirano. Samo kao nacionalna cjelina moći će oni ostati čvrsti na vjerskoj granici uzprkos progona i optužaba, da su »komunisti«. Ovi »komunistički« strogo katolički i konzervativni nacionalni Hrvati... postaju i mučenici graničnog katolicizma.« Slično sledi i nešto dalje:

»Od proglašenja diktature su vodje tog starog, strogo katoličkog naroda proganjani pod izlikom komunizma, zatvarani, mučeni i ubijani.«

Već ove usluge njemačkog novinstva, kao pisanog izražaja njemačkih osjećaja i nazora u najteže doba hrvatskog narodnog života udarile su čvrstu osnovicu buduće vojničke suradnje u najodsudnijem ratu čovječanstva. Tim su putem prenošeni hrvatski prosvjedi na uvid svjetskoj javnosti, i — mirno se može reći — prištedjeli su i truda i žrtava jednima, a i drugima! U danima šestdnevnog rata Njemačke protiv Srbije hrvatski su seljaci i građani pružili priličnu pomoć oružanim sastavima Reicha razoružavajući i sabotirajući srbijske odrede, razijsane diljem čitave Hrvatske.

Prva i glavna dužnost danas

dincu je, da svojim primjerom pokazuje, da svojim savjestnim radom potiče druge na marljivo izvršavanje dnevnih dužnosti.

Imperativ sadašnjeg vremena jest rad i opet rad. Na taj način ujedinjuje se čitav hrvatski narod s vojnicima na bojištu, pa tako složan može smireno očekivati buduće dane.

Svi staleži hrvatski imaju svoje dužnosti. Seljaci, radnici i intelektualci svi su oni pozvani da u svom zvanju doprinesu svoj dio zajedničkoj sreći hrvatskog naroda. Jedna misao koja nas vodi — sačuvati Nezavisnu Državu Hrvatsku kasnijim pokoljenjima — neka nas ujedini i u savjestnom i marljivom radu za taj sveti cilj. Nikakvim događajima i viestima ne smijemo pokolebati svoju volju za pojačanim radom na vlastitu korist. Složan i ujedinjen hrvatski narod može biti siguran u svoju pobjedu, jer je takav narod neprobojna linija u obrani države.

U velikim vremenima izpunjavajmo svoje sitne dužnosti, ali savjestno i marljivo, jer nam je to i jedno jamstvo za sretan život u vlastitoj državi!

IVO CEROVAC

Uzpostava hrvatske Države nije bio nikakav promičbeni trik Berlina. Njemački je narod našao na našem području narod, koji je znao što hoće, što može i na što ima pravo, narod, koji je uz poznatu vrlinu junštva i odvažnosti imao značajke vjernosti i zahvalnosti. Zato je Reich pomogao svojim snagama prvo jačanje nove države, koju su poneli spremni i odvažni ljudi, koji su — za razliku ostalih naroda u sličnim prilikama — ostavili po strani sva nepotrebna i suvišna filozofiranja, i zahvatili djelatno u ratni metež, da pomognu razbistrenje i okončanje prieteće magluštinice nad Kontinentom. Hrvati su otišli pod Harkov, Rostov i Moskvu! Njihovo je ime spomenuto i u posljednjem izvješću Führerovog glavnog stana, kojim je objavljen tražični završetak herojske staljingradske epopeje! Zrakoplovec sa kockastim hrvatskim grbom na krilima gledali su pod sobom tloerč Moškve i izbacivali eksplozivne tovare nad kulama crvenog Kremlja! Istodobno, stotine i tisuće radnika Hrvata radile su u njemačkim tvorničkim postrojenjima za spas i pobjedu Evrope i svojim znojem pečatile savez drugarstva dvaju naroda, ugroženih istim opasnostima.

Sada, u šestoj ratnoj godini o bok nacional-socialističke Njemačke stupa nepokolebivo hrvatski narod sa teretom i tegobama četiri ratnih godina, prignut doduše i stisnutih usana, ali s jedinom mišlju: »Izdržati do kraja. A svršetak milošću Providnosti ne će i ne može biti protiv nas.« Ista misao obuzima također i sve milijune Niemaca, gdje god se oni nalazili; tako je i to jedna od stiena, koje obzidavaju nepomičnu zgradu njemačko-hrvatskog savezništva i prijateljstva!

novske osjećaje, najvrednija za našu požrtvovnost i samopriegor. S Hrvatskom patimo, jer smo Hrvatska. Za nju se borimo, jer samo nju hoćemo, samo nju imamo. Ona je sve, što hoćemo i sve, što imamo. Po njoj pobjedujemo, jer Hrvatska — to smo mi!

S. VITKOVIC

NAŠA OBITELJ

ČESTITANJA

Početkom mjeseca veljače obavljena su čestitanja Nove Godine Poglavniku od predstavnika diplomatskog zbora, hrvatske državne vlade i visokih predstavnika crkvenih, vojničkih i drugih državnih oblasti. U ime diplomatskog zbora čestitao je Siegfried vitez Kasche. U odgovoru na čestitke Poglavnik je iztakao da će u ovom sukobu pobijediti uz oružje duh i uztrajnost, a također da će Njemačka i svi njezini saveznici, a među njima i Hrvatska — uztrajati. Iza čestitanja predstavnika hrvatske državne vlade i vjerskih predstavnika — čestitali su i predstavnici ustaškog pokreta na čelu s ministrom postrojnikom vitezom dr. Lovrom Sušićem.

NJEMAČKO PRIZNANJE

U njemačkom ratnom izvješću posljednjih dana posebno su pohvaljene i postrojbe hrvatskih oružanih snaga:

U Hercegovini zadale su naše čete prilikom napadaja južno od Mostara protivniku teške krvave gubitke. Zaplijenjena su ili uništena brojna oklopljena kola i brdski topovi. U borabama, u kojima je znatno područje očišćeno od banda, iztakle su se na strani njemačkih snaga osobito hrvatske postrojbe.

ZADUŠNICE

U zagrebačkoj su prvostolnici prvom polovicom mjeseca veljače održane zadušnice za poginule rimokatoličke svećenike tokom ovog rata.

USTAŠKA MLADEŽ RANJENICIMA

Ustaška mladež Broda na Savi ne zaboravlja svojih ranjenika, kojima posvećuje dužnu pažnju zbog njihovih junačkih djela u obrani domovine.

U nizu ostalih nastojanja, kako bi hrvatskim ranjenicima

OBRAČUN ZA SIEČANJ

U borbama u mjesecu siečnju izgubio je neprijatelj na hrvatskom državnom području:

— 8.825 poginulih.

— 1.404 zarobljenih, a mnogo ih se predalo našim postrojbama.

Ovdje su iznieti samo točno ustanovljeni gubici neprijatelja, dok su oni zapravo mnogo veći, jer neprijatelj — kao što je poznato — odvlači svoje poginule i ranjene.

U borbama u mjesecu siečnju zaplijenjeno je:

— 9 oklopnih kola,

— 57 velikih topova raznih obrazaca,

— 48 protuoklopnih topova,

— 66 bacača,

— 136 strojnica,

— 384 strojosa mokresa,

— 47 protuoklopnih pušaka,

— velike količine bombi,

— preko 65 tona streljiva,

— 19 samovoza te mnogo konja, kola, tvoriva i ratne opreme.

Nad područjem Nezavisne Države Hrvatske oboreno je u mjesecu siečnju ukupno 20 neprijateljskih zrakoplova.

Naše je zrakoplovstvo unatoč nepovoljnim vremenskim prilikama veoma požrtvovno podpomagalo postrojbe na zemlji napadajima na neprijateljske postave, dovozne ceste, prijevozna sredstva i neprijateljska uzletišta, te vršilo obskrbu i prenosilo ranjenike.

Progon neprijatelja u Podravini Snimke rat. izv. P. T. S.-a

pružila časove vedrijeg veselja i zabave, Ustaška mladež logora Brod na Savi posjetila je ovih dana ranjene hrvatske borce u bolnici, te je tom prilikom izvela kraći umjetnički raspored, podijelila ranjenicima prikladne darove i hranu. Tom prilikom je održao hrvatskim ranjenicima u ovdašnjim bolnicama prigodni govor prosvjetnik Mile Balen. On se zahvalio ranjenicima na njihovim junačkim djelima i žrtvama, što ih pridonose u obrani domovine protiv podivljalih šumskih banda, koje bi htjele hrvatskom narodu nametnuti jaram komunizma.

Hrvatski su ranjenici sa zanimanjem saslušali govor prosvjetnika i umjetnički raspored mladih članica Ustaške mladeži zahvalivši na brizi i pažnji, koju su im izkazali svojim posjetom.

USTAŠKA SMRT

U borbi s odmetničkim bandama položio je svoj život satnik Mijo Matusinović, pripadnik P. T. B., koji je čitav svoj život i rad posvetio dobrobiti i slobodi hrvatske domovine. Prošavši sve poteškoće života i borbu za slobodu Hrvatske satnik Mijo Matusinović nije nikad pokleknuo ni pred najvećim opasnostima, a u borbi s neprijateljima hrvatske države pokazao je primjerom svagdje svojim suborcima, kako se za domovinu bori. Prilikom napadaja odmetničkih bandi bio je ranjen, no unatoč tomu on je nastavio borbu proganjajući neprijatelja. Prilikom jednog naleta bio je ranjen i drugi puta. Toj smrtonosnoj rani je podlegao junački borac, koji je u svojem životu poznao samo jedno: borbu i rad za domovinu i njezinu sretniju budućnost.

Za svog boravka u inozemstvu u ustaškom je ratu pokojni satnik Matusinović obi-

šao mnoge države kao Belgiju, Francuzku, Njemačku, Italiju, Holandiju, te Argentinu. U Italiji je s ostalim ustašama emigrantima bio zatvoren u logoru na Liparima od 1934. do 1937. Za svoj uzoran ustaški rad bio je odlikovan vojničkim redom željeznog trolista IV. stupnja i malom srebrnom kolajnom Poglavnika Ante Pavelića za hrabrost kao i ranjeničkim odličjima.

Mrtvog borca odpratili su na vječno počivalište mnogobrojni znanci i suborci iz dvorane Doma Ustaške mladeži, gdje je bilo izloženo njegovo mrtvo tijelo.

»SVE SE ODVIJA PO OSNOVI...«

Prigodom obilazka sela svoje župe pao je u ruke odmetnika župnik o. Mato Kulundžić te su ga odmetnici odveli u smjeru Doljnog Zvečaja. Dne 25. siječnja nadjen je o. Kulundžić prostrijeljene glave u ruci Mrežnici, odakle je prevezen u Dugu Resu i dne 26. siječnja pokopan. Smrt župnika žale svi župljani i brojni Karlovčani, koji su ga poznavali.

DJELATNOST KARITASA

Prema izvješću Karitasa nadbiskupije vrhbosanske rad ove ustanove postaje sve više intenzivniji na području karitativne djelatnosti. Prema tom izvješću Karitas je u razdoblju od 11. srpnja prošle godine, pa do konca godine podijelio postradalima na području Sarajeva i okolice 979.000 Kuna, izbjegličkim obiteljima 267.000 Kuna, a siromašnim obiteljima 219.910 Kuna, što čini sveukupnu svotu od 465.910 Kuna.

U istom vremenskom razdoblju izdano je za živežne namirnice 2,381.500 Kuna. Siromašnima se stalno dieli besplatni kruh, sedmično po 60 komada, svaki u težini od 1 kg. U posljednje vrijeme broj se je besplatno podijeljenih kruhova povisio za dvostruko, t. j. na 120 kg na tjedan.

IZ KORDUNA

U Petrinji je na svečan način obavljena zakletva novaka ustaškog stajaćeg zdruga i par stotina domobrana, koji su svi položili ustašku prisegu. Ovom su svečanom činu prisustvovali

Hrvatska svijest sadašnjice

Kada je 1928. godine Karadjordjevićevska diktatura bila već na vidiku, kada su u Beogradu ubijeni vođe hrvatskog naroda braća Radić, onda je tadašnji narodni zastupnik dr. Ante Pavelić dao svoju posljednju javnu izjavu prije odlaska u emigraciju, u kojoj je među ostalim rekao: »Danas je svakome jasno ono, što su pravaši vidjeli pred deset godina. Svi moradoše metnuti prste u rane razapete Hrvatske, da se osvjedoče, da je ona doista na križ razapeta.« Trebalo je proći kroz dvadeset godina, pa da se izpuni san svakog poštenog Hrvata: uzkrnuće Nezavisne Države Hrvatske. Ali od tada je trebalo još proći i izkusiti trogodišnju Golgotu, kada su premnogi hrvatski domovi razrušeni i opljačkani, kada je mnogo Hrvata stradalo i vlastitim životom, pa da se istom nakon dobre tri godine paklenog izkustva svi osviestimo u jednoj činjenici: da ustaštvo nije povlastica pojedinaca, nego da ono ima biti ustanak celoga hrvatskoga naroda, kako je izjavio Poglavlak još koncem listopada 1928. godine.

Današnja svijest i napori u obrani svoje države nisu nekakvo tuđe i narinuto mišljenje; štaviše, možemo reći, danas ne postoji ni prinudno novačenje u vojničke postrojbe, jer se radi o borbi protiv partizansko-srbskog i boljševičkog raja. A zašto? Zato, što smo sami svojim prstima osjetili rane patničke Hrvatske na vlastitim leđima. Samo da spomenem jedan slučaj iz podravskog mjesta Gjurjevca: Ljudi, koji su se nekada veselili dolasku partizana, kada su se »nauživali« šestmesečne partizanske strahovlade, počeli su se već potajno dogovarati, da će sa sjekirama i motikama podići ustanak, ako ih za kratko vrijeme ne oslobodi ustaška vojska. I, kada su ustaše došli, svi oni koji su bilo radi kojih svojih razloga izbjegavali hrvatsku vojnu dužnost, sada su se sami prijavljivali. Neki su čak i sami kupovali puške, makar lovačke, samo da mogu odmah u miliciju na obranu svojih domova i svoje države. Isto se događja i u ostalim predjelima Hrvatske. Svi su Hrvati dobili ustašku svijest.

Partizanstvo je, istina, opljačkalo mnoga sela, poubijalo mnogo nedužnih Hrvata, ali ono je baš tim svojim azijsko-srbskim postupkom još jače razbuktilo hrvatsku svijest. Činjenica je, da je danas hrvatska svijest jača nego jučer, da je danas hrvatska vojska, premda je pretrpjela već mnoga krvarenja, upravo na vrhuncu svoje snage i poleta. Što je partizanstvo bilo silovitije, to se je jače u hrvatskom srcu ukorjenilo osjećaj svijesti i privrženosti k spasonosnoj ustaškoj ideji. Partizani su nekim svojim t. zv. brigadama nadjenuli imena Matije Gubca ili braće Radića, ali o tim hrvatskim velikanima na svojim »meetingima« nisu nikada ništa govorili. Ta, nisu ni znali, a kada bi i znali, ne bi htjeli, jer hrvatsko se ime među partizanima ne smije spominjati, dok se srbsko ime preporuča.

U tieku ovih godina mnogi su Hrvati bili nasilno odvedeni ili prevareni, te su tako protiv svoje volje bili postali partizanima. Evo, kako: Partizani su pozvali ljude jednog mjesta na »meeting«. Drugog dana natjerali su ih na rušenje željezničke pruge. Kad su to silom postigli, onda su takvim »rušiteljima« utuvali u glavu, da bi ih hrvatske vlasti zbog rušenja pruge objesile, pa da je prema tomu radi sigurnosti života bolje, neka podju s njima u »akciju«. Kad su i to uspjeli, govorili su svojim novim prisilnim »drugovima«, da bi ih ustaše sada pogotovo poklali, jer su se borili na strani partizana. I tako, hoćeš ne ćeš, mnogi protiv svoje volje i svog uvjerenja postadoše partizani — sve — od straha, da ne dopadnu u šake ustaša, koji »kolju i vješaju hrvatski puk«, kako im partizanski politički komesari utuvalju u glavu.

Zato je sasvim razumljivo, što je Poglavlak već dva puta bio odredio amnestiju za sve takve jačnike Hrvate, koji su po nesreći zapali u vrtinju viraže partizansko kolo. I sada je Poglavlak, kao vrhovni zapovjednik oružanih snaga, opet izdao odredbu, da se sa svima zalutalim ili nasilno odvedenim hrvatskim sinovima, koji se predaju hrvatskoj vlasti, ima liepo postupati bez ikakvog kažnjavanja ili odmazde. I ovim činom Poglavlak je dokazao, da imade ne samo državničku i vojničku mudrost nego i hrvatsko srce, koje računa sa svakom kapljicom hrvatske krvi za budućnost i sreću svih Hrvata u Hrvatskoj. Poglavlak i danas poziva, kao što je još 29. VII. 1927. godine zvao: »Svi Hrvati u jednu bojnu liniju za obranu hrvatske domovine od sile i nasilja!« Poglavlak zove i danas onim istim rječima, koje je izrekao 8. XII. 1926. godine na javnoj skupštini Hrv. Bloka u Zagrebu u slikokazu »Metropol«: »Hodite, braćo, da povedemo odlučnu borbu za svoju izpačenu domovinu Hrvatsku! Čim više učinimo, tim smo joj se više odužili, a dužnost nam je tu. Kad budemo složniji i jači, prije ćemo to izvesti.« A danas smo jači nego jučer, jer smo po izkustvu partizanstva i sličnih zala postali svjestiniji svoga hrvatstva i svoga ustaštva. — M. PETER

uz predstavnike Ustaškog pokreta na čelu s logornikom Strnakom i predstavnicima vojničkih i građanskih oblasti, te savezničkih oružanih snaga. U svečano uređenoj dvorani privremenog Društvenog doma odslužio je ustaški satnik fra Božo Vukdelija svetu misu, nakon koje je počela svečanost prisega. Fra Božo Vukdelija održao je vatreni govor o značenju prisega i njezinoj svetošti, te je iztaknuo životnu snagu hrvatskog naroda u času, kada kod drugih naroda vidimo opadanje borbene snage i oslabljenje samopouzdanja. Dokaz velike životne snage Hrvata je upravo činjenica, što u ovako velikom broju polažu ustašku prisegu novaci ustaše i pripadnici domobranstva. To je ujedno dokaz opravdanosti naše borbe za hrvatsku državu, za našu obstojnost, dokaz naše životne jakosti i prava na našu narodnu državu. Nakon položene prisega pozdravio je nove pripadnike ustaške vojske zapovjednik ustaškog zdruga, te im čestitao sa željom, da i nadalje budu dostojni predstavnici hrvatske vojske, koji će visoko uzdignuti i nositi neokaljan stieg Hrvatske.

Iza prisega podijeljena su odlikovanja ustaškim borcima i zaslužnim častnicima, dočasticima i vojničarima ovdašnjeg stajaćeg zdruga. I ovom je prilikom, kao i nakon obavljene prisega, došlo do veličanstvenih manifestacija građana Poglavlaku i hrvatskoj vojsci. Ovoj je svečanosti prisustvovalo gotovo sve građanstvo grada Petrinje, pa u koliko nije moglo stati u samu dvoranu, stajalo je na ulicama i trgovima, gdje su bili postavljeni zvučnici, te se ciela priredba prenašala putem razglasne postaje.

MOJE SELO JE OSLOBOĐENO . . .

Snieg je već okopnio. Tako je to u to vrijeme svake godine redovno. Naši su počimali s akcijama. Jednog prijepodneva oglašeno je bilo i u našem tečaju da se traže tridesetorica, koji bi išli — na teren.

Ja sam takodjer bio među tom tridesetoricom, ja sam slutio da se ide prema onoj strani, odkuda ja nisam dobivao vesti odkako sam pod puškom. Odmah nakon prvih dana zašli su odmetnici u moje selo i držali ga neprestano.

Nije nam rečeno kamo se ide, ali mislio sam da idemo u poznati mi kraj. Računao sam međjutim ako se i ne ide tamo, glavno je da se nekamo ide pa će tako i moji kod kuće prije

doći na red da budu oslobođeni... Ja makar gdje god drugdje, a netko drugi opet kod moje kuće. Roditelji će ga primiti, kao da sam to ja...

*

Liepo sunčano jutro. I trava se već oporavila od zime. U tom kraju ja sam domaći. Prema kući. Idem napried izpred svih. Prvi u predhodnici. Ugodno mi je i liepo. Eto mojih planina, za kojima sam uvijek žalio. Tek eto — tko zna što se u njima krije... Dočekali su nas, ali mislim, da su se poslije i — pokajali...

Predvečer zaustavili smo se u selu desetak kilometara izpred moga. Ostali smo ovdje nekoliko dana. Tu

je upravo bilo naše mjesto. Držali smo prvu bojnu prugu i dočekivali što su nam s istočne strane tjerali. Posla i nije bilo mnogo.

Jednu večer došli su i Niemci. Oni imaju teže oružje i osim toga naša desna strana bila je suviše izložena, trebalo je tu pojačati. Oko pola noći proveo sam jednu njihovu obhodnju kroz naše zasjede i mrtve straže. Pričali smo — koliko smo to mogli. Sporazumjevali se. Izmienili među sobom darove, što je tko taj čas imao uza se. Vojnički: šibice, cigarete, jabuke. Palo je nekoliko vojničkih doskočica...

*

F. Eichhorst, Berlin:
STUDIJA ZA »STALJINGRAD«

Tu večer spavao sam na podu s ostalih šestnaest drugova u tiesnoj željezničkoj stražarnici. Kako bi se možda koji noćom digao — čas za tim ne bi se ni opazilo gdje je ležao, jer su se drugi na račun tog prostora samo malo udobnije namjestili i — sljedeći je morao povrativši se sa straže čvršće uprijeti da pospanog lievog i desnog druga pomakne u stranu.

Dolazio mi je na pamet susret s mladim Niemcem. Nosio je naočale. Plav, mlađji od mene. Reče da je iz Beča. Ima i nekakove škole. Otca i majku. Sestru. — Kao i ja. — Kako su nam sudbine uobće slične! Svima nama — našem pokoljenju... A i želje i nade — velike, plemenite, za-nešenjačke...

Sreli smo se gotovo u mraku i valjda se nikada ne ćemo više vidjeti. On je ovdje kraj mog sela došao braniti svoju domovinu, jer — tako za-ista jest. A ja — javio sam se tako-djer ovamo, pa dospijem li do kuće — bit će liepo, a ne dospijem li — nek je liepo onima, koji dospiju bilo kada svojim kućama.

Fronta je donekle ustaljena i ko-liko sam mogao doznati, moja se je-dinica ne bi imala micati odavde. Za-molih dozvolu kući. Medjutim još ni-smo znali je li mjesto oslobodjeno. Na tom području su Niemci. Reče mi zapovjednik da će me pustiti, kad se bude štogod znalo...

Jedne večeri iztovario sam se iz teretnog samovoza na kraju sela. Sa-movoz je pristao pod dudovima, a ja produžio prema kući.

Ušao sam bez kucanja. Bio je mrak. Svjetla nisu imali. Prozori su bili daskama zatvoreni. U kući su sje-djeli strani ljudi. Vojnici. Bili su to Niemci.

Moji, možda su upravo taj čas mislili o meni. Kako možda i ja gdje-god slično sjedim i slično sam prim-ljen i podvoren. Kad sam ušao — ni-su me ni prepoznali. Mislili su da je neki teklić došao s viestima od lieč-nika, gdje su dovezli ranjene i osmo-ricu mrtvih iz današnje borbe. Naime — toliko je stajalo osvajanje sela...

Kad sam se oglosio prepoznali su me. A i gosti Niemci znali su odmah tko sam, po prijemu.

I —?

Vidio sam ranjene i mrtve, koji su stradali za oslobodjenje mog sela, mojih roditelja, sestre.

Čudni se događaji događaju u životu. Medju mrtvima izmrcvaren i iznakažen bio je i moj noćni poznanac iz Beča.

Etó mu to na uspomenu, dok ne stignem i opet kući, pa mu grob oki-tim hrvatskim cviećem...

Moje selo je oslobodjeno...

IZDRŽATI

Ono, što ustaški borci izdržavaju, dostojno je Danteove mašte i Cer-ventesova pera.

Kud god pogledamo, svuda više tuge nego crnog platna, pa se sva-kom ozbiljnom promatraču nameće pitanje: odakle tolika snaga duha?

Nabrajati žrtve, pisati o riekama prolivene krvi nepotrebno je i pre-daleko bi nas odvelo. Podertavamo samo činjenice: crnina, u koju su za-vijene tisuće naših porodica, postala je izvorom novih, nevidjenih snaga. I ako stotine tisuća hrvatskih po-rodica znadu, da im ovaj rat prieti uništenjem, ipak uporno traže, da se borba, naša vlastita borba, nastavi do pobjede.

što to dokazuje?

Narod je svjestan postavljenog ci-lja, kao što je svjestan i puta, kojim se postizava cilj. U toj svijesti poka-zao je, da posjeduje najpotrebnije svojstvo današnjice: volju izdržati!

Događaji, koji su se odvili u Ru-munjskoj i Bugarskoj, daju nam pra-vo postaviti pitanje: što čeka narod, koji izgubi živce?

Mi ne želimo poučavati narode u vodjenju njihovih poslova, samo iz njihove stvarnosti povlačimo za sebe zaključke.

Rumunjska stvarnost nam kaže, da stotine tisuća Rumunja danas se-li u ruske radne logore, dok u bu-garskoj ni vlada ni narod ne znadu, što se događja.

Te činjenice nameću nam pitanje ozbiljnosti tih naroda i njihovih vla-da, jednako kao što bi kakav nepri-jateljski prodor na naše područje na-metnuo i nama pitanje ozbiljnosti, pomračenja uma i duševne poreme-ćenosti, pa od jednog malog naroda ako bismo u tom času pružili dokaze stvorili 27 političkih stranaka, kao što sada rađe Talijani...

Narod vrijedi samo onoliko, koliko vrijedi njegova ustrajnost u borbi za postignuće cilja.

Naš postavljeni cilj je: Hrvatska. Država. Za velikim ciljem mora ići velik narod! Samo na taj način ne će se kod protivnika izazvati prezirni smieh. Ako s polovice puta skrene-mo, onda smo uzalud svaki korak učinili! Ako o postavljenom cilju mi razpravljamo, onda to imaju pravo i drugi činiti, ako mi sumnjamo, onda drugi imaju pravo niekati.

Vrieme nam zato nameće shedeće zaključke:

Prevarili su se oni narodi, koji su shvaćali život i politiku šarlatanski, cirkuski. Život i njegovi zakoni su mnogo jednostavniji nego zakoni i život pozornice... Narod se ne mo-že spasiti s vješto namještenim pri-zorima. Samo narod s jasno odredje-nim ciljem ne može se izgubiti u vrt-logu događaja, pogotovo kad je taj cilj takav, da vrijedi svake žrtve.

Mi Hrvati imamo takav cilj i ni-je nam potrebno gubiti živce. Neka živce gube samo oni, koji hlepe za tuđim.

Ne znači, da smo mi pristaše vječ-ne borbe. Mi samo prihvaćamo muž-ki, nametnutu borbu.

Nije ovo rečeno demagoški, da se netko uzbudi. Ovo je najjednostavni-ja istina našeg narodnog života, po-tvrđjena vjekovima prošlosti.

Zar se netko može čuditi ptici, što leti, i kamenu, što pada? Zar se netko može čuditi nama, što se bori-mo za slobodu? Samo onda, kad se za nju ne bismo borili, bili bismo predmet čudjenja i prezira. Gonjen takvim nagonom narod ne gubi živ-ce. Gube ih samo oni, koji na narod ne misle, i koji imaju samo jedan cilj: spasiti glavu...

Napomenut ću samo to, da po-znam mnogo ljudi, koji su izgubili glave, jer su izgubili prije toga živ-ce...

Izdržati!

GRGA ROGLIĆ

Strie Miško

PRIPOVIDA...

Dičice moja, sinovci moji lpi. Sidim vam ja neki dan u onoj velikoj kavani na Jelačićevom trgu. Pala me volja da se i ja malo umješam među onu veliku gospodu političare, koji tamo sude, prosipuju pamet i mudrost i odredjuju ko će rat dobiti, a koji izgubiti.

Sidim vam ja tamo, sidim i gledam kakva sve sorta ulazi. O moj lpi Bože, šarenila vrta Gospodijeg u njem svake boje naroda ima.

Odmah do moga stola sidilo vam je dvoje mladi — momak i djevojka. Pijuckaju ti oni pomalo nikakvo skupo vino, grickaju kolače i gledaju jedno drugome u zube, ko da se nisu vidili ima pet godina.

Nekako oko Ave Marija unidjoše u kavani dvojica, i zaredaše od stola do stola. Vidim službeni ljudi, dok im ovi u kavani pokazuju izkaznice. Ovi momak do mene se ništo uzvrpoljio, sve boju minja, ona ga njegova pita — šta mu je, a on se ko malo osmine i veli — ništa, ništa. Ajd, ajd, i dođje red i nanj.

— Molim vas vaše izprave, vele oni njemu. Traži on, traži i pokaže im jednu, veli: — Izvolite.

— Ovo je vaša osobna izkaznica, dajte nam još pokažite i vojničke izprave.

— Ja sam oslobođen, molim, evo, čekajte, pokazat ću vam odmah. Pribire on džepove, pribire i jedva nikako izuopa komadić papira.

— Gospodine, ne zbijajte šale s nama. Ovo oslobođenje je staro i ne vrijedi već od srpnja 1943. godine.

— Pardon, molim vas izvinite mi — veli, imam ja i novo, koje vrijedi, samo čekajte dok nadjem.

— Požurite samo, nemamo vremena, da se toliko zadržavamo kod vas.

— Molim, molim, pribire on svoje papire, ali nejma, pa nejma tog novog oslobođenja.

— Nažalost vam ne mogu pokazati, jer ga nemam, sigurno mi je ostalo u drugom odijelu. — A sigurno ga imam. Znaite, pa ja sam tvorničar, i moja je tvornica povojničena. Evo, izvolite moju vizit kartu i pruži mu nikakav mali komadić papira.

Gleda to onaj službeni, gleda i smijucka se: — Pa, vi imate tvornicu šešira, od kad naša vojska treba šešire? Vi opet zbijate šale.

— Dobro, molim vas, evo ovdje, vadi on nikakvu oveću kuvertu, pogledajte, možda ćete ovdje naći izpravu, koja vrijedi.

Otvori čovjek onu kuvertu i šta mislite, šta je bilo unutra, snopić pethiljadarka.

— Šta ovo znači, pita on tog tvorničara šešira, pa ovo je novac — a on probliedio ko krpa, pa tuc-muc — veli: — Jest. Molim, to je novac.

— To vi sigurno želite dati Hrvatskom Crvenom Križu? Je li tako?

A moj tvorničar pozelenijo, dršću mu noge pod njim, reko bi sad će obrorit s nogu.

— D-d-d-da, molim lipo, veli, to dajem za Crveni Križ. I-i-i, molim lipo, sad mogu ići?

— Ne, gospodine, vi nemate vojničke izprave, morate s nama.

— Kad je tako, onda molim izvolite, i maši ti se on u žep i izvuče papir: Evo, gospodine, ja nisam hrvatski državljanin.

— Tako, vi niste rvatski državljanin, a živite u Rvatskoj i gospodski živite, tvor-

nicu imate, imate novaca za razbacivanje, imate sve, što vam srđce zaželi, sve to primete od Rvatske, a njoj ništa ne dajete.

— A od kad ste vi u Rvatskoj?

— Od rođenja, molim, moj otac je došelio iz Fijume.

— A kako ste vi došli do tvornice i kada ste je dobili?

— 1941., molim, ja sam bio ustaša.

— A tako! Vi ste bili ustaša, a šta ste danas, molim vas?

— Pa-pa-pa ja sam i danas, ovaj — ja sam i danas, ovaj — onaj — — — muca, gazda, tvorničar, — a onaj službeni ga lipo šćepa za jaku i veli mu: — Danas ste vi isto ono što ste bili 1941... obični prevarant, lovac, loviš ste u mutnome i mislili ste, da se nikad ne će izbistriti, a eto prevarili ste se, dolijali ste.

Sidite tu, a poslije ćete s nama.

— Molim vas ko što se Bogu molim, nemojte me u prve redove da poginem, kud će moja tvornica i onda znate, ja nisam nikad bio vojnik, pa i ne znam kako puška izgleda.

— Ne bojte se, gospodine tvorničaru, ne ćemo vam dati pušku, nije svaka rdja za pušku, vi ćete dobiti lopatu ili još bolje — kramp.

E, ljudi, da ste vidili tog jadnog tvorničara, kako je samo skljusio u onaj naslonjač, izgleda je ko sedam gladni godina. E lpi moj Bože, vala Ti da nisu svi naši mladići ko ovi tvorničari, jer da smo svi taki ostali bi robije do sudnjega dana.

